

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Marktinformatie isolatiematerialen, isolatieglas en HR-ketels 2010-2017

In opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Inhoud

Inleiding	2
Methode.....	2
Isolatiematerialen	3
Minerale en organische isolatiematerialen	3
Kunststof isolatiematerialen en isolatiefolies	4
Totaal isolatiemateriaal	5
Isolatieglas	8
HR-ketels.....	10
Conclusies	12
Dankwoord.....	13
Bronnen.....	13

Inleiding

In het kader van de monitoring van energiebesparing in de gebouwde omgeving door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) wordt elk jaar verkoopinformatie verzameld door Buildsight b.v. onder:

- de leveranciers van isolatiemateriaal in Nederland;
- bouwcertificeringsbureaus;
- Stichting Vlakglas Recycling Nederland;
- en de Vereniging van Nederlandse Fabrieken van Ketels voor Centrale Verwarming (VFK).

Met de energiebesparende producten van de bovengenoemde partijen worden onder andere bestaande gebouwen energiezuiniger gemaakt. Op die manier wordt een bijdrage geleverd aan de energiebesparingsdoelstelling van de overheid. In deze brochure wordt de door Buildsight verzamelde en verwerkte verkoopinformatie samengevat.

Methode

Door de verzamelde verkoopinformatie te combineren met de gegevens over het verbruik ten behoeve de nieuwbouw in Nederland (op basis van Buildsight®-informatie) is berekend wat het jaarlijkse verbruik van deze energiebesparende producten in bestaande gebouwen is geweest van 2010 tot en met 2017. De veronderstelling is dat de hoeveelheid energiebesparende producten die niet in de nieuwbouw is toegepast (of als afval is verdwenen), is gebruikt in bestaande gebouwen. Wij gaan er dus vanuit dat de voorraden bij handelaren in deze energiebesparende producten per saldo niet zijn veranderd.

In de volgende hoofdstukken van deze brochure wordt de verkoopinformatie of afzet van isolatiemateriaal (tabel 1 en 2) isolatieglas (tabel 6) en HR-ketels (tabel 9) uitgesplitst naar toepassing in nieuwbouw en bestaande bouw. Bovendien vindt een nadere segmentering plaats voor de bestaande bouw (tabel 5, 7 en 10). De overige tabellen bieden nadere inzichten in de afzet van de energiebesparende producten.

Omdat voor isolatiemateriaal een goede inschatting gemaakt kan worden van de gemiddelde warmteweerstand ervan in de nieuwbouw (R_m) en de gemiddelde warmteweerstand van het geleverde isolatiemateriaal is opgegeven door de fabrikanten (R_d), is op basis van de volumes de gemiddelde warmteweerstand van het isolatiemateriaal dat is toegepast in de bestaande bouw (R_m) te bepalen.

Isolatiematerialen

Hieronder wordt in tabel 1 en 2 de afzet en de gemiddelde warmteweerstand van verschillende types isolatiematerialen uitgesplitst naar nieuwbouw en bestaande bouw. Het onderzoek was gericht op isolatie van de gebouwschil: gevels, daken, begane grondvloeren, keldervloeren en kelderwanden. Andere gebouwisolatie (bijvoorbeeld in binnenwanden en plafonds) wordt buiten beschouwing gelaten, omdat die over het algemeen niet of nauwelijks bijdraagt aan energiebesparing, maar andere doelen dient (zoals geluidsisolatie of brandwering).

Er wordt onderscheid gemaakt tussen de minerale en organische¹ materialen (glaswol, steenwol, houtwol, cellulose isolatie en vlaswol), de kunststof (of synthetische) isolatiematerialen (EPS, XPS, PUR/PIR en PF) en isolatiefolies². In tabel 3 is informatie opgenomen over de specifieke na-isolatie methoden spouwvulling (bijvoorbeeld glaswolvlokken) en vloersprayen (met PUR). Van andere isolatiematerialen zijn te weinig gegevens bekend of is de bijdrage aan de energiebesparing verwaarloosbaar.

Minerale en organische isolatiematerialen

In de onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van marktinformatie met betrekking tot glaswol, steenwol, houtwol, cellulose isolatie en vlaswol (minerale en organische isolatiematerialen) voor warmte-isolatie in de gebouwschil in Nederland. Het blijkt dat de afzet sinds 2014 is gegroeid dankzij een sterke groei van de afzet richting de bestaande bouw. De afzet in de nieuwbouw stond in 2014 nog onder druk, maar dankzij een groei van de woningbouw is ook daar de afzet sinds 2015 elk jaar gestegen. Tot 2017 was deze stijging minder sterk dan de stijging van de afzet richting de bestaande bouw. Hierdoor is het aandeel daarvan gestegen naar 62 procent. Bij de toepassing in zowel de nieuwbouw als in de bestaande bouw is de isolatiewaarde van 2010 naar 2012 toegenomen. Tussen 2013 en 2016 stabiliseerde de isolatiewaarde in de bestaande bouw zich op een lager niveau om in 2016 weer iets te stijgen. Het niveau van de warmteweerstand in de bestaande bouw dat in 2016 bereikt werd, werd ook in 2017 behaald. In de nieuwbouw is de isolatiewaarde de laatste jaren gestegen door de strengere eisen aan de energieprestatie van nieuwe gebouwen. De toename van de warmteweerstand van de verkochte isolatiematerialen is daarmee volledig te verklaren. In de bestaande bouw worden

¹ Over het jaar 2013 zijn voor het eerst gegevens beschikbaar gekomen met betrekking tot de afzet van vlaswol en houtwol in Nederland; deze materialen staan ook wel bekend als "bio-based". Over het jaar 2015 zijn daar gegevens voor cellulose isolatie aan toegevoegd.

² Over het jaar 2014 zijn voor het eerst gegevens beschikbaar gekomen met betrekking tot de afzet van isolatiefolies; dankzij de reflectie van warmtestraling hebben de isolatiefolies een energiebesparende eigenschap (andere isolatiematerialen moeten het hebben van het beperken van de geleiding – het isoleren – van warmte)

gemiddeld genomen lagere isolatiewaardes bereikt, omdat de toe te passen dikte van het isolatiemateriaal in een bestaande situatie vaak beperkt is.

Tabel 1: Afzet minerale en organische wollen

	2010*	2011*	2012*	2013	2014	2015	2016	2017
Verkoopinformatie (oppervlak in mln. m ²)	20,8	21,6	19,8	16,8	17,6	20,3	22,4	23,1
Verkoopinformatie (R _d in m ² *K/W)	2,9	3,0	3,4	3,1	3,2	3,2	3,4	3,8
Nieuwbouwinformatie (oppervlak in mln. m ²)	10,6	10,3	9,3	7,7	7,6	8,3	8,5	8,9
Nieuwbouwinformatie (R _m in m ² *K/W)	2,4	2,9	3,3	3,3	3,6	3,8	4,0	5,0
Bestaande bouw (oppervlak in mln. m ²)	10,1	11,4	10,5	9,1	10,1	12,0	13,9	14,2
Bestaande bouw (R _m in m ² *K/W)	3,1	3,2	3,5	2,9	2,8	2,8	3,0	3,0

Bron: leveranciers materialen, Builightsight

* Door de toevoeging van de organische wollen vanaf 2013 en de toevoeging van cellulose isolatie in 2015 aan de verzameling van verkoopinformatie van minerale en organische isolatiematerialen, zijn de uitkomsten over de jaren moeilijk met elkaar te vergelijken. Ook de interpretatie van de nieuwbouwinformatie en de uitkomsten daarvan zijn voor 2013 t/m 2017 anders dan voor 2010 tot en met 2012. Er is sprake van een trendbreuk. De uitkomsten vanaf 2013 kunnen als nauwkeuriger worden beschouwd dan die voor de voorgaande jaren.

Kunststof isolatiematerialen en isolatiefolies

Kunststof isolatiemateriaal voor warmte-isolatie van de gebouwschil werd tot 2016 voor het grootste gedeelte toegepast in de nieuwbouw. Vanaf 2013 is de toepassing ervan in de bestaande bouw sterk toegenomen, terwijl de toepassing ervan in de nieuwbouw tot 2017 stagneerde. Door de hogere isolatie-eisen in de nieuwbouw is de afzet richting de nieuwbouw in 2017 harder gestegen dan die richting de bestaande bouw. De hogere isolerende eigenschappen van veel kunststof isolatiematerialen maken ze namelijk in veel gevallen geschikter dan minerale wollen. Dat wijzen de gegevens in de onderstaande tabel uit. Bij de vergelijking van de uitkomsten over de jaren moet er rekening mee worden gehouden dat pas sinds 2014 de isolatiefolies zijn toegevoegd en er sinds 2015 meer leveranciers zijn toegevoegd.

Tabel 2: Afzet kunststof isolatiemateriaal

	2010*	2011*	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Verkoopinformatie (oppervlak in mln. m ²)	16,9	18,6	18,4	19,1	20,8	22,3	27,2	28,8
Verkoopinformatie (R _d in m ² *K/W)	2,7	2,9	3,1	3,0	3,1	3,3	3,5	3,5
Nieuwbouwinformatie (oppervlak in mln. m ²)	11,5	11,3	13,3	11,9	11,6	11,2	11,9	13,4
Nieuwbouwinformatie (R _m in m ² *K/W)	2,8	3,2	3,2	3,1	3,5	3,6	3,6	4,3
Bestaande bouw (oppervlak in mln. m ²)	5,4	7,3	5,1	7,2	9,2	11,1	15,3	15,4
Bestaande bouw (R _m in m ² *K/W)	2,4	2,5	2,7	2,8	2,7	3,3	3,3	2,8

Bron: leveranciers materialen, Buildsight

* Omdat de verzameling van verkoopinformatie van kunststof isolatiematerialen vanaf 2012 anders is georganiseerd dan de verzameling over 2010 en 2011, zijn de uitkomsten niet met elkaar te vergelijken. Ook de interpretatie van de nieuwbouwinformatie en de uitkomsten daarvan zijn vanaf 2012 anders dan voor 2010 en 2011. Er is sprake van een trendbreuk.

2014-2017: In 2014 zijn de isolatiefolies toegevoegd aan de gegevensverzameling en opgeteld bij de gegevens van kunststof isolatiematerialen. Ook in 2015 zijn er meer leveranciers toegevoegd aan de dataverzameling. Hierdoor zijn de uitkomsten moeilijk vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

De (door SKG-IKOB) gecertificeerde na-isolatiebedrijven, die veel van het isolatiemateriaal verwerken in bestaande gebouwen, registreren hun activiteit op de na-isolatiemarkt en geven die door aan SKG-IKOB. In de volgende tabel is weergegeven wat SKG-IKOB heeft geregistreerd over de periode 2010-2017 voor vloersprayen (met PUR) en spouwvulling (verschillende materialen).

Tabel 3: Activiteit verenigde na-isolatiebedrijven (x 1.000 m²)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vloersprayen	275	634	510	340	331	463	372	370
Spouwvulling	1.297	2.743	2.142	2.580	2.094	2.417	1.758	1.989

Totaal isolatiemateriaal

Op basis van voorgaande tabellen is de totale afzet van isolatiematerialen in 2010 tot en met 2017 binnen de bestaande bouw te bepalen. Omdat niet alle na-isolatiebedrijven gecertificeerd zijn door SKG-IKOB, zijn de gegevens uit tabel 3 geëxtrapoleerd. Daarvoor is per na-isolatiemethode gerekend met een schatting van het aandeel niet-gecertificeerde werkzaamheden van het totaal aan werkzaamheden. De isolatiewaarde van spouwvulling en vloersprayen is gebaseerd op het toegepaste materiaal en een gemiddelde dikte in de toepassing van 6 cm. Op die manier is de totale gemiddelde isolatiewaarde bepaald.

Tabel 4: Totaal toepassing isolatiemateriaal bestaande bouw

	2010*	2011*	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bestaande bouw geïsoleerd (oppervlak in mln. m ²)	17,6	23,2	19,1	20,2	22,5	26,7	31,8	32,3
R _m (bestaande bouw)	2,7	2,6	3,0	2,6	2,6	2,7	3,0	2,8

Bron: leveranciers materialen, Buildsight

* Bij deze tabel gelden dezelfde kanttekeningen als bij tabel 1 en tabel 2. De vergelijkbaarheid van de gegevens over de jaren is in deze tabel dus ook belemmerd.

2014-2017: In 2014 zijn de isolatiefolies toegevoegd aan de gegevensverzameling en opgeteld bij de gegevens van kunststof isolatiematerialen. Ook in 2015 zijn er meer leveranciers toegevoegd aan de dataverzameling. Hierdoor zijn de uitkomsten moeilijk vergelijkbaar met de voorgaande jaren.

Uit de marktonderzoeken die voor deze monitor energiebesparing uitgevoerd zijn, blijkt in welke segmenten van de bestaande gebouwenvoorraad in Nederland het isolatiemateriaal is toegepast. Voor het jaar 2016 is dat in de onderstaande tabel uitgewerkt naar miljoenen vierkante meters isolatiemateriaal. De voorraad utiliteitsgebouwen wordt in de tabel uitgesplitst in gebouwen bestemd voor de dienstensector en overige (utiliteits-)gebouwen.

Tabel 5: In bestaande bouw toegepast isolatiemateriaal (2017; inclusief na-isolatieactiviteiten)

x mln. m ²	Minerale wollen	Kunststof	Spouwvulling en vloersprayen	Totaal
Sociale huurwoningen	2,5	3,5	0,3	6,3
Particuliere huurwoningen	1,1	1,5	0,1	2,7
Koopwoningen	7,1	5,8	2,0	14,9
Dienstensector	2,8	3,6	0,3	6,7
Overige gebouwen	0,7	1,0	-	1,7
Totaal	14,2	15,4	2,7	32,3

Bron: ECN part of TNO

Uit de verzamelde gegevens met betrekking tot de toepassing van isolatiemateriaal (in de gebouwschil) in Nederland komt naar voren dat van 2010 naar 2011 sprake is geweest van een duidelijke toename van het isoleren van bestaande gebouwen. In 2012 is de toepassing van isolatiemateriaal in bestaande gebouwen afgenomen. Dat geldt voor de toepassing van isolatiemateriaal, spouwvulling, vloersprayen en isolatieglas. In vergelijking met 2010 is er nog sprake van een toename. Vanaf 2013 is de toepassing van isolatiemateriaal in bestaande gebouwen weer toegenomen. De tijdelijke verlaging van de btw op de arbeidskosten bij het verbouwen van bestaande woningen, die in het Woonakkoord (dat in het voorjaar van 2013 werd gesloten) werd afgesproken en vervolgens is uitgebreid en verlengd tot juli 2015, heeft aan deze ontwikkeling een bijdrage geleverd. Voor zover een grote verbouwing of renovatie de aanleiding was om te isoleren, heeft de isolatiemarkt mee kunnen profiteren van het verlaagde btw-tarief

op de personeelskosten. Het isoleren van woningen ten behoeve van energiebesparing is belast met het lage tarief van 6 procent btw. Over de isolatiematerialen moet wel 21 procent btw betaald worden. Ondanks het aflopen van de tijdelijke verlaging van de btw, groeide de afzet van isolatiemateriaal ten behoeve van de bestaande bouw in 2015 en 2016 krachtig. Dit is vooral te danken aan de verdere opleving van de woningmarkt in Nederland.

Ook in 2017 was er sprake van een toename. Deze was duidelijk minder krachtig dan in de voorgaande twee jaar. De beperkte groei is waarschijnlijk het gevolg van belemmeringen in de personeelsvoorziening en de beschikbaarheid van materiaal waar de bouwsector sinds 2017 mee kampt. Een groot deel van het jaar bestonden er tekorten aan met name PIR-isolatiematerialen als gevolg van schaarste aan een belangrijke grondstof ervan.

De minerale wollen en het vloersprayen hebben in 2013 niet kunnen profiteren van de voorzichtige bloei van de woningrenovatiemarkt. De toepassing van isolatiemateriaal in bestaande gebouwen heeft zich ondanks de economische recessie van 2012 en 2013 redelijk staande weten te houden. In 2014 is de renovatiemarkt aanzienlijk aangetrokken door de gunstige fiscale behandeling en een herstel van het consumentenvertrouwen. Voor de na-isolatiemethoden heeft 2014 desondanks geen groei gebracht. De nieuwbouwmarkt kromp nog een groot deel van het jaar. Pas in het laatste kwartaal van 2014 toonde de woningbouw een krachtig herstel. Dit herstel was onvoldoende om de afzet van isolatiemateriaal naar de nieuwbouw in 2014 te laten groeien ten opzichte van een jaar eerder.

De positieve ontwikkelingen in de bouwsector vanaf 2015 hebben ook betrekking op de afzet van isolatiematerialen. Zowel de afzet ten behoeve van de nieuwbouw als ten behoeve van de bestaande bouw namen sindsdien toe. Ook de toepassing van spouwvulling en vloersprayen nam in 2015 weer toe ten opzichte van een jaar eerder. Deze ontwikkeling heeft zich in 2016 niet voortgezet. In 2017 stabiliseerde de toepassing van spouwvulling en vloersprayen ten opzichte van een jaar eerder. De toepassing van deze na-isolatiemethoden is terecht gekomen op het laagste niveau sinds 2010. De reden daarvoor is onbekend. Mogelijk geven gebouweigenaren de voorkeur aan ingrijpendere maatregelen zoals buitengevelisolatie, voorzetwanden en nieuwe daken waarmee het energieverbruik verder teruggedrongen kan worden. De snelle stijging van de toepassing van isolatieplaten en –dekens lijkt daarop te wijzen. Voor een deel zijn dit maatregelen die ook worden aangeboden door na-isolatiebedrijven, maar waarvoor geen certificaat bestaat. Ook de groeiende investeringen in zonnepanelen zouden ten koste kunnen zijn gegaan van de hoeveelheid na-isolatiwerkzaamheden.

Isolatieglas

De afzet van isolatieglas heeft zich in 2010 en 2011 stabiel ontwikkeld. In 2012 en 2013 is de afzet met bijna 19 procent afgenomen ten opzichte van 2011. Dit blijkt uit de gegevens uit de jaarverslagen van Vlakglas Recycling Nederland (VRN). Zowel in 2010 als in 2011 werd voor circa 5 miljoen vierkante meter isolerend dubbelglas aan verwijderingsbijdrages geïncasseerd. Dit is in 2013 gedaald naar 4,1 miljoen vierkante meter. Tussen 2012 en 2016 schommelde de afzet rond 4,2 miljoen vierkante meter. Vanaf 2016 is er weer sprake van een groei van de afzet van isolatieglas. Deze groei is vooral te danken aan de groei van de afzet richting de bestaande bouw, maar ook de afzet richting de woningbouw is in 2016 en 2017 gegroeid.

Aan het begin van dit decennium werd in de nieuwbouw naar schatting nog circa 1,8 miljoen vierkante meter isolatieglas toegepast. Tijdens de crisis daalde de toepassing van isolatieglas in de nieuwbouw naar 1,2 miljoen vierkante meter in 2014. Vanaf 2015 is er sprake van een herstel van de afzet van isolatieglas ten behoeve van de nieuwbouw. In 2016 en 2017 groeide de afzet van isolatieglas richting de bestaande bouw harder dan de toepassing ervan in de nieuwbouw. In 2017 kwam hierdoor de afzet van nieuw isolatieglas weer in de buurt van de 5 miljoen vierkante meter. Dit is het niveau dat aan het begin van het decennium werd behaald.

Tabel 6: Isolatieglas (x 1.000 m²)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Afzet nieuwbouw	1.858	1.831	1.615	1.365	1.245	1.316	1.369	1.448
Afzet bestaande gebouwen	3.137	3.252	2.934	2.759	3.051	2.874	3.213	3.466
Afzet totaal	4.995	5.083	4.549	4.124	4.296	4.190	4.582	4.914

Bron: VRN, Buildsight

De jaren 2012 en 2013 lieten onder invloed van de recessie een daling zien. Ondanks het bescheiden herstel van de renovatiemarkt in 2013, daalde de afzet van isolatieglas in dit segment verder. Het stevige herstel van de renovatiemarkt in 2014 heeft de afzet van isolatieglas ook goed gedaan. In veel gevallen zou het in 2014 naar verwachting extra isolatieglas in uitbouwen betreffen, waardoor de afzet minder afhankelijk was van de vervangingsmarkt. De positieve ontwikkeling in 2014 heeft zich in 2015 niet voortgezet. Dit is het gevolg van een krimp van de afzet ten behoeve van bestaande gebouwen. Inmiddels is een groot deel van de aanwezige enkele beglazing vervangen door isolatieglas, waardoor de vervangingsmarkt begint op te drogen. Een groei van de afzet van isolatieglas in de nieuwbouw heeft niet kunnen voorkomen dat de totale afzet van isolatieglas in 2015 enigszins terugliep. In 2016 en 2017 werd er meer isolatieglas in de

nieuwbouw toegepast, maar vooral ook in de bestaande bouw. Of dit een tijdelijke opleving van de vervangingsmarkt betreft, moet nog blijken.

Met behulp van het uitgevoerde marktonderzoek is een verdeling gemaakt over de segmenten van de bestaande bouwvoorraad waar het isolatieglas is toegepast. Deze verdeling wordt in de onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 7: In bestaande bouw geplaatst isolatieglas (2017)

	Totaal (x 1.000 m ²)	Totaal (%)
Sociale huurwoningen	901	26
Particuliere huurwoningen	429	12
Koopwoningen	1.720	50
Dienstensector	384	11
Overige gebouwen	32	1
Totaal	3.466	100

Bron: ECN part of TNO

HR-ketels

Uit de cijfers van de Vereniging van Nederlandse Fabrikanten van Ketels voor centrale verwarming (VFK) blijkt dat de afzet van HR-verwarmingsketels in Nederland in 2017 met 425 duizend stuks is uitgekomen op het hoogste niveau sinds 2011. In 2014 was de afzet gedaald tot onder het niveau van 400 duizend stuks per jaar. Een klein deel van de verwarmingsketels dat wordt afgezet in Nederland, is geen HR-ketel. In 2010 was dat 2,6 procent. Dat aandeel is geslonken naar 1,1 procent in 2014. In verband met mededingingsregels zijn er sinds 2015 geen gegevens bekend over de afzet van niet-HR-ketels.

De reden voor de hoge afzet van verwarmingsketels in 2010 (en 2011) kan gevonden worden in de strenge winter van 2009-2010 en 2010-2011. Deze opeenvolgende winters kenden enkele langere periodes van strenge vorst. Veel verouderde, slecht functionerende verwarmingsketels moesten toen vervangen worden. Bovendien hebben de stimuleringsmaatregelen voor woningrenovaties en de nog hoge woningproductie in 2010 bijgedragen aan een tijdelijke piek in de afzet van verwarmingsketels. Bij het herstel in 2015 speelde de groei van de woningnieuwbouwproductie de belangrijkste rol. Ook in 2016 werden er meer ketels in de nieuwbouw toegepast. Omdat de afzet van HR-ketels in bestaande gebouwen in 2016 daalde, kromp de totale afzet van HR-ketels licht. Een jaar later gingen er weer meer HR-ketels richting bestaande gebouwen en steeg de afzet ervan ten behoeve van de nieuwbouw.

Verder herstel van de afzet van HR-ketels in de toekomst staat onder druk door het per 1 juli 2018 ingevoerde verbod op de aansluiting van nieuwbouwwoningen op het aardgasnet. Het verbod geldt voor nieuwbouwwoningen waarvoor vanaf 1 juli 2018 een bouwvergunning wordt aangevraagd. Omdat er nog veel woningen gebouwd moeten worden waarvoor de bouwvergunning voor die datum werd aangevraagd en omdat gemeenten uitzondering kunnen maken op het verbod voor bepaalde nieuwbouwwijken, zullen er in de tweede helft van 2018 en in 2019 nog een aanzienlijk aantal nieuwbouwwoningen met een HR-ketel worden opgeleverd. Voor alternatieve verwarmingssystemen zoals warmtepompen kan 2018 wel gezien worden als het jaar van de definitieve doorbraak in de nieuwbouw.

Tabel 8: Afzet verwarmingsketels (aantallen x 1.000)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Totaal HR	449,7	438,2	420,2	407,5	398,3	414,6	411,3	424,9
Niet HR	11,8	9,1	6,7	5,7	4,3	-	-	-
Totaal	461,6	447,4	426,9	413,1	402,6	-	-	-

Bron: VFK

"-" = onbekend

In 2017 bereikte de afzet van nieuwe HR-ketels het hoogste niveau sinds 2012. Dit is vooral te danken aan een toename van de vervanging van ketels en aan andere toepassingen van ketels in bestaande gebouwen. Net als in 2015 daalde de afzet van HR-ketels richting de bestaande bouw in 2017 niet. Dit kan te maken hebben met piekjes in de vervangingscyclus. In de eerste helft van vorig decennium zijn veel ketels geplaatst die nu aan vervanging toe zijn. Op termijn zullen onder invloed van de ingezette energietransitie en innovatie ook in bestaande gebouwen alternatieve verwarmingssystemen steeds meer in zwang komen. Denk daarbij aan de zogenaamde nul-op-de-meter-renovaties. Dit zal zorgen voor een verdere afname van de afzet van HR-ketels.

Tabel 9: Afzet HR-ketels (aantallen x 1.000)

								2017
Totaal afzet HR-ketels	449,7	438,3	420,2	407,5	398,3	414,6	411,3	
Totaal afzet nieuwbouw	42,3	38,6	31,4	27,0	23,4	37,5 ³	41,0	
Afzet bestaande gebouwen	407,4	399,6	388,9	380,4	374,9	377,0	370,3	

Bron: VFK, CBS, bewerking Buildsight

De afzet van HR-ketels in bestaande gebouwen is op basis van het uitgevoerde marktonderzoek te verdelen naar verschillende segmenten. Dit wordt weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 10: In bestaande gebouwen geplaatste HR-ketels (2017)

	Totaal (aantal x 1.000)	Totaal (%)
Sociale huurwoningen	95,7	25
Particuliere huurwoningen	49,6	13
Koopwoningen	192,8	51
Dienstensector	38,0	10
Overige gebouwen	4,4	1
Totaal	380,6	100

Bron: ECN part of TNO

³ Bij het opstellen van de cijfers van 2015 is duidelijk geworden dat luchtgekoppelde warmtepompen vaker bij bestaande woningen worden toegepast dan eerder is verondersteld. Om deze reden is het aandeel luchtgekoppelde warmtepompen bij nieuwbouw naar beneden bijgesteld en het aandeel HR-ketels bij nieuwbouw naar boven. Door deze aanpassing is er een trendbreuk ontstaan van 2014 naar 2015. De cijfers in deze reeks vanaf 2015 zijn dus niet te vergelijken met die van 2010 tot en met 2014.

Conclusies

Terugblik

De afzet van isolatiemateriaal, verwarmingsketels en isolatieglas stond in de eerste helft van dit decennium onder druk van de economische crisis. Dankzij de stimuleringsmaatregelen van de overheid met betrekking tot woningonderhoud en -verbetering die toen werden ingesteld, viel de daling van de afzet van vooral isolatiematerialen in Nederland mee. Met de terugkeer van de economische groei vanaf 2014 kwam de afzet van isolatiematerialen al snel weer op het niveau van 2010. Dit is te danken aan de afzet richting de bestaande bouw. Pas in 2017 bereikte de afzet richting de nieuwbouw weer het niveau van 2010, terwijl de afzet richting de bestaande bouw in 2017 ruim 90 procent hoger lag dan in 2010.

De afzet van isolatieglas heeft in 2017 nog niet het niveau bereikt van het begin van dit decennium. Dit is vooral het gevolg van de forse krimp van de nieuwbouwproductie van kantoorgebouwen en gebouwen voor de publieke sector tijdens en na de crisis. Door het krachtige herstel van de woningbouwproductie groeit de afzet van isolatieglas ten behoeve van de nieuwbouw sinds 2015 weer. In 2016 en 2017 zit de afzet richting de bestaande bouw ook weer duidelijk in de lift. Dit is te danken aan de florierende renovatiemarkt. Hierbij speelt het hoge niveau van transformaties van bestaande gebouwen een belangrijke rol. Bij ingrijpende transformaties wordt vaak de gehele gevel vervangen. Bovendien worden ook veel bestaande woningen gerenoveerd en uitgebreid, waarbij het glasoppervlak wordt vervangen en uitgebreid. De afzet van HR-ketels vertoonde dit decennium een met die van isolatieglas vergelijkbare trend.

Vooruitzicht

Hoewel de groei in kracht inboet, ontwikkelt de renovatiemarkt zich in 2018 nog altijd positief. Ook de renovatie van bestaande bedrijfsgebouwen draagt daaraan bij. Steeds meer gebouweigenaren zijn bereid om te investeren in hun bezit om het een nieuwe toekomst te bieden. Dit vertaalt zich in een verdere groei van de afzet van isolatiematerialen richting de bestaande bouw. Omdat er steeds meer goede alternatieve na-isolatiemethoden en alternatieve verwarmingssystemen beschikbaar zijn, zal de afzet van HR-ketels en na-isolatiemethoden waarschijnlijk steeds minder kunnen profiteren van de groei van de renovatiemarkt. Ook de afzet van isolatieglas zal op termijn opnieuw onder druk komen te staan door de afvlakking van de groei van de nieuwbouw en van de woningmarkt. Bovendien groeit de transformatiemarkt niet meer en zijn de meeste bestaande gebouwen inmiddels voorzien van isolatieglas waardoor de vervangingsbehoefte afneemt.

Dankwoord

Onze dank gaat uit naar alle partijen die informatie leverden voor deze brochure en de organisaties die daarbij hebben bemiddeld. Hieronder vindt u een lijst met de belangrijkste bronnen. Deze brochure is opgesteld door Buildsight en uitgegeven door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Ook daarvoor gaat onze dank uit naar RVO.nl. Voor een nadere toelichting op de informatie in deze brochure kunt u per e-mail contact opnemen met Buildsight via monitorenergiebesparing@buildsight.nl.

Bronnen

- Centraal Bureau voor de Statistiek: Verschillende bouwstatistieken
- Centraal Bureau voor de Statistiek: Warmtepompen
- Buildsight b.v.: marktinformatie Buildsight®
- SKG-IKOB
- Vereniging van Erkende Na-isolatiebedrijven Nederland (VENIN)
- Vlakglas Recycling Nederland: jaarverslagen
- Vereniging van Nederlandse Fabrieken van Ketels voor Centrale Verwarming (VFK, onderdeel van FME-CWM)
- Nederlandse Isolatie Industrie (NII) en haar leden
- Leveranciers van isolatiemateriaal in Nederland
- ECN part of TNO
- Universiteit Gent: Na-isolatie van bestaande spouwmuren

Dit is een publicatie van:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
T +31 (0) 88 042 42 42
F +31 (0) 88 602 90 23
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met het ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | januari 2019
Publicatienummer: RVO-001-1901/RP-DUZA

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving. RVO.nl werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie.

RVO.nl is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Dit document is in opdracht van RVO.nl opgesteld.
Neem contact met ons op als u een toegankelijkheidsprobleem ervaart.
www.rvo.nl/over-rvonl/contact/alle-contactmogelijkheden-op-een-rij
Wij maken het dan graag alsnog voor u in orde!

Deze brochure is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Om de leesbaarheid te bevorderen zijn juridische zinsneden vereenvoudigd weergegeven. Soms betreft het ook delen van of uittreksels van wetteksten. Aan deze brochure en de daarin opgenomen voorbeelden kunnen geen rechten worden ontleend. Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is niet aansprakelijk voor de gevolgen van het gebruik ervan. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.